cupress

มะซะกะโดะจอมกบฏท้าบัลลังก์

โศกนาฏกรรมของนักรบกับก้าวแรกของนิยายสงครามญี่ปุ่น

กณภัทร รื่นภิรมย์

มะซะกะโดะจอมกบฏท้าบัลลังก์

-โศกนาฏกรรมของนักรบกับ
ก้าวแรกของนิยายสงครามญี่ปุ่น-

มะซะกะโดะจอมกบฏท้าบัลลังก์

-โศกนาฏกรรมของนักรบกับ ก้าวแรกของนิยายสงครามญี่ปุ่น-

กณภัทร รื่นภิรมย์

สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2564

200.-

กณภัทร รื่นภิรมย์

มะซะกะโดะจอมกบฏท้าบัลลังก์ โศกนาฏกรรมของนักรบกับก้าวแรกของนิยายสงครามญี่ปุ่น / กณภัทร รื่นภิรมย์

1. วรรณคดีญี่ปุ่น -- ประวัติและวิจารณ์. 2. สงครามในวรรณคดี

3. ทะอิระ, มะซะกะโดะ, ค.ศ. 903 หรือ 904-940 -- ชีวประวัติ -- ประวัติและวิจารณ์.

809.9335852

ISBN 978-616-582-172-8

Q08/03/2564

สรรคุณค่าวิชาการ สู่สังคม
Knowledge to All
www.cupress.chula.ac.th
หนังสือเล่มนี้ผ่านการตรวจคุณภาพวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 150 เล่ม พ.ศ. 2564

จัดทำโดย กณภัทร รื่นภิรมย์
คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
โทรศัพท์ 0-3425-6709

บรรณาธิการอำนวยการ : นางอรทัย นันทนาดิศัย
รองศาสตราจารย์ ดร.อรัญ หาญสืบสาย

กองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการ : ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาถ บุนนาค
รองศาสตราจารย์พิมพันธ์ เดชะคุปต์
รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ชิษณุ พันธุ์เจริญ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิมลวรรณ พิมพ์พันธุ์

ผู้ประสานงาน : วาสนา ชำเช็น

พิสูจน์อักษร : บุศรินทร์ สรวัตร

ออกแบบปกและรูปเล่ม : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ที่ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [CUP6312-113] โทร. 0-2218-3562-3
www.cupress.chula.ac.th

คำนำ

ในสมัยเฮอันอำนาจการปกครองอยู่ในมือของขุนนาง ในขณะที่นักรบแม้จะเป็นผู้ที่มีตระกูลสืบเชื้อสายมาจากจักรพรรดิ หรือเป็นผู้ได้รับภารกิจอันสำคัญยิ่งในการปราบกบฏ หากแต่ก็ไม่อาจมีอำนาจเหนือไปกว่าขุนนางในราชสำนัก ยิ่งไปกว่านั้นนักรบยังถูกดูถูกเหยียดหยามว่าเป็นผู้ที่ทำงานอยู่กับความตาย บ้างถูกมองว่าเป็นเพียงสุนัขรับใช้ราชสำนัก อย่างไรก็ตาม ในช่วงกลางสมัยเฮอัน มีนักรบที่ลุกขึ้นมาต่อสู้กับอำนาจของราชสำนัก อีกทั้งยังตั้งตนเป็นจักรพรรดิองค์ใหม่ นักรบผู้นั้นมีนามว่า “ทะอิระ โนะ มะซะกะโดะ” (平将門) มะซะกะโดะไม่เพียงเป็นที่รู้จักในฐานะกบฏผู้สร้างความหวาดหวั่นให้กับราชสำนัก หากแต่ในเวลาต่อมา มะซะกะโดะยังได้รับการขนานนามให้เป็น “หนึ่งในสามวิญญาณอาฆาตของญี่ปุ่น” (日本三大怨霊) เช่นเดียวกับวิญญาณของจักรพรรดิซุโตะกุ (崇徳天皇) และ ขุนนาง ซุงะวะระ โนะ มิชิสะเนะ (菅原道真)

สิ่งหนึ่งที่นับเป็นเครื่องพิสูจน์ชื่อเสียงของมะซะกะโดะได้เป็นอย่างดีก็คือการที่เรื่องราวของเขาถูกนำไปถ่ายทอดเป็นนิยายสงครามเรื่องแรกของญี่ปุ่น โดยผู้เขียนได้นำชื่อของเขามาเปลี่ยนเป็นเสียงอ่านแบบจีน และตั้งเป็นชื่อเรื่องว่า “โฌมงกิ” (『将門記』) เนื้อหาในเรื่องไม่ได้กล่าวแต่เพียงเหตุการณ์ในสงคราม หากแต่ยังได้นำเสนอโศกนาฏกรรมของมะซะกะโดะที่ถูกราชสำนักปลิดชีพ อีกทั้งดวงวิญญาณยังได้รับความทุกข์ทรมานในนรก ทั้งนี้สำหรับชาวไทยแล้ว อาจเป็นเรื่องน่าแปลกใจอยู่ไม่น้อยที่นิยายสงครามเรื่องแรกของญี่ปุ่นไม่ได้มีที่มาจากตำนานของนักรบวีรบุรุษผู้จงรักภักดีต่อราชสำนัก หากแต่กลายเป็นโศกนาฏกรรมของกบฏผู้แพ้ ยิ่งไปกว่านั้นชื่อของกบฏยังถูกนำมาตั้งเป็นชื่อเรื่อง สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะชาวญี่ปุ่นมีความเชื่อว่าการถ่ายทอดเรื่องราวโศกนาฏกรรมของผู้เสียชีวิต จะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเห็นใจต่อชะตากรรมของผู้นั้น ความรู้สึกดังกล่าวนี้เองเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้ดวงวิญญาณของผู้เสียชีวิตไปสู่สุคติได้ในที่สุด การมุ่งนำเสนอเรื่องราวโศกนาฏกรรม

ของนักรบที่แพ้สงคราม เพื่อให้ดวงวิญญาณไปสู่สุคติดังปรากฏในเรื่อง “โฌมงกิ” ยังได้กลายเป็นแม่แบบของนิยายสงครามญี่ปุ่นในสมัยต่อมา อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเรื่องราวของมะซะกะโดะผ่านเรื่อง “โฌมงกิ” นอกจากจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจภาพลักษณ์ของมะซะกะโดะแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการนำเสนอในวรรณกรรมประเภทสงครามของญี่ปุ่นด้วยเช่นกัน

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้แปลนิยายสงครามเรื่อง “โฌมงกิ” และหยิบยกประเด็นต่าง ๆ ที่สะท้อนจากเนื้อเรื่องมาวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของมะซะกะโดะ รวมทั้งสภาพสังคมในช่วงกลางสมัยเฮอัน นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้ศึกษาเรื่องราวของมะซะกะโดะที่ถูกอ้างอิงในวรรณกรรมเรื่องอื่น เพื่อวิเคราะห์ว่า ภาพลักษณ์ของมะซะกะโดะมีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นไร และการเปลี่ยนแปลงนั้นมีนัยยะความหมายอย่างไร

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สิริมนพร สุริยะวงศ์ไพศาล และ ศาสตราจารย์ ดร.อรรถยา สุวรรณระดา อาจารย์ประจำคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยประสิทธิประสาทความรู้ทางด้านวรรณคดีญี่ปุ่นและเป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาวิจัยวรรณคดีญี่ปุ่นตลอดมา ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูรดา เชี่ยงจ๊ง อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาปัจจุบันตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ช่วยกรุณาแนะนำและตรวจแก้ไขการสะกดคำภาษาจีน และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวงการวรรณกรรมญี่ปุ่น และเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาวิจัยนิยายสงครามญี่ปุ่นในประเทศไทยต่อไป

กณภัทร รื่นภิรมย์

สารบัญ

หน้า

บทนำ 1

บทที่ 1 บทแปล เรื่อง “โฌมงกิ” 7

ตอนที่ 1 รอยบาดหมางในตระกูล 7

ตอนที่ 2 ความขัดแย้งกับราชสำนัก 36

ตอนที่ 3 วิญญาณมะซะกะโดะในปรโลก 75

บทที่ 2 บทวิเคราะห์ เรื่อง “โฌมงกิ” 79

2.1 รูปแบบการทำสงคราม 79

2.1.1 อาวุธในการต่อสู้ : ธนู 79

2.1.2 การเผาทำลาย และการปล้นสะดม 87

2.1.3 การจับสตรีเป็นตัวประกัน 92

2.1.4 โทษทัณฑ์สำหรับผู้แพ้ 95

2.2 อำนาจแห่งเทพ 98

2.3 วิญญาณของมะซะกะโดะ 104

สรุป 108

บทที่ 3 ตำนานของมะซะกะโดะในวรรณกรรมเรื่องอื่น 109

3.1 ลักษณะนิสัย 109

3.2 ความสามารถ 112

3.3 ศีรษะที่ถูกเสียบประจาน 117

สรุป 135

หน้า

บทสรุป **137**

ภาคผนวก : 1. ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในเนื้อเรื่อง “โฉมงกิ” 141

2. ข้อมูลวรรณกรรมที่ปรากฏเรื่องราวของมะซะกะโดะ 144

บรรณานุกรม **152**

สารบัญแผนผังและแผนที่

	หน้า
แผนผังตระกูลของทะอิระ โนะ มะซะกะโดะ	149
แผนผังความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างครอบครัวของทะอิระ โนะ มะซะกะโดะ กับ บุตรสาวของมินะโมะโตะ โนะ มะโมะรุ	150
แผนที่แถบบันโด หรือ เมืองทั้งแปดทางตะวันออก	151

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพศาลเจ้าคันดะเมียวจิน 127

ภาพสุสานศีรษะของมะซะกะโดะ 134

บทนำ

นักรบนามว่า “ทะอิระ โนะ มะซะกะโดะ” (平将門) มีชีวิตในช่วงกลางสมัยเฮอัน ปีเกิดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด เสียชีวิตในวันที่ 14 เดือน 2 ค.ศ. 940 ต้นตระกูลของมะซะกะโดะสืบเชื้อสายมาจากจักรพรรดิคัมมุ (桓武天皇) อีกทั้งยังมีศักดิ์เป็นหลานของเจ้าชาย ทะกะโมะชิ (高望王) บิดาของมะซะกะโดะ ตามหลักฐานในเรื่อง “โฌมงกิ” (『将門記』) กล่าวไว้ว่าคือ ทะอิระ โนะ โยะฌิโมะชิ (平良持)[1] มีฐานอำนาจอยู่ในเขตโทะโยะดะ (豊田郡) เมืองฌิโมะอุซะ (下総国) ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันออกของประเทศญี่ปุ่น ในวัยหนุ่มเคยเข้าเมืองหลวงไปรับใช้ ฟุจิวะระ โนะ ทะดะฮิระ (藤原忠平) หากแต่ไม่ได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน จึงเดินทางกลับมาใช้ชีวิตที่บ้านเกิด หลังจากนั้น มะซะกะโดะได้แต่งงานกับบุตรสาวของทะอิระ โนะ โยะฌิกะเนะ (平良兼) ซึ่งมีศักดิ์เป็นลุงของเขา อย่างไรก็ตาม การแต่งงานของเขาได้สร้างความไม่พอใจให้กับโยะฌิกะเนะ จนทำให้ความขัดแย้งภายในตระกูลขยายตัวกลายเป็นสงคราม ซึ่งกินระยะเวลาประมาณ 4 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 935-938 ในสงครามความขัดแย้งภายในตระกูล มะซะกะโดะเกือบจะเพลี่ยงพล้ำให้กับศัตรูอยู่หลายครั้ง ทว่าด้วยฝีมือการรบอันเป็นเลิศของมะซะกะโดะทำให้เขาเป็นฝ่ายชนะได้ในที่สุด

ต่อมา มะซะกะโดะยังได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสงครามความขัดแย้งในเมืองแถบตะวันออก โดยใน ค.ศ. 938 มะซะกะโดะอาสาเป็นตัวกลางไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง

---

[1] ในบันทึกทางประวัติศาสตร์ “ซมปิบุมเมียะกุ” (『尊卑文脈』) กล่าวว่า มะซะกะโดะเป็นบุตรของทะอิระ โนะ โยะฌิมะซะ (平良将) ทั้งนี้ บิดาของมะซะกะโดะเคยเป็นแม่ทัพทำหน้าที่ปราบกลุ่มกบฏเอะโสะแถบเมืองมุท์ซุ (鎮守府将軍)

ระหว่างขุนนางที่ปกครองเมืองมุซะฌิ (武蔵国) นอกจากนี้ ใน ค.ศ. 939 มะซะกะโดะยังไปช่วยขออภัยโทษให้นักรบที่ก่อความวุ่นวายในเมืองฮิตะชิ (常陸国) ทว่าเหตุการณ์เกิดบานปลาย มะซะกะโดะจึงตัดสินใจบุกเข้าโจมตีเมืองฮิตะชิ และเข้ายึดเมืองฌิโมะท์ซุเกะ (下野国) รวมทั้ง เมืองโคสุเกะ (上野国) ที่อยู่ใกล้เคียง ขณะที่ยกทัพบุกยึดเมืองต่าง ๆ มะซะกะโดะก็ได้สถาปนาตนเองขึ้นเป็น “จักรพรรดิองค์ใหม่” (「新皇」) ในเดือน 12 ค.ศ. 939 และเมื่อความไปถึงราชสำนัก จักรพรรดิซุสะกุ (朱雀天皇) ก็ทรงมีพระบัญชาให้ทะอิระ โนะ ชะดะโมะริ (平貞盛) และฟุจิวะระ โนะ ฮิเดะซะโตะ (藤原秀郷) ยกทัพไปปราบมะซะกะโดะ ในสงครามครั้งนั้นมะซะกะโดะเข้าต่อสู้อย่างไม่ครั่นคร้าม แม้จะมีกำลังพลเป็นรองฝ่ายราชสำนัก ทว่าในที่สุดเขาก็ถูกฝ่ายราชสำนักปลิดชีพในวันที่ 14 เดือน 2 ค.ศ. 940 หลังจากนั้นศีรษะของมะซะกะโดะก็ถูกนำไปเสียบประจานในเมืองหลวง

หลังจากมะซะกะโดะเสียชีวิต เรื่องราวของเขาได้กลายเป็นตำนานเรื่องเล่าในท้องถิ่น รวมทั้งยังถูกนำมากล่าวอ้างถึงในงานวรรณกรรมหลายเรื่อง วรรณกรรมเรื่องแรกที่บอกเล่าที่มาของสงครามจนนำไปสู่โศกนาฏกรรมของมะซะกะโดะไว้อย่างละเอียดก็คือ เรื่อง “โฌมงกิ” (『将門記』)

เรื่อง “โฌมงกิ” เป็นนิยายสงครามเรื่องแรกของญี่ปุ่น สันนิษฐานว่าเขียนขึ้นในสมัยเฮอัน อย่างไรก็ตาม ปีที่แต่ง[2] รวมทั้ง ผู้เขียน[3] ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดในเนื้อเรื่องผู้เขียนบรรยายการต่อสู้ในสงครามที่เกิดจากความบาดหมางในตระกูล

---

[2] ปีที่แต่งไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน แต่จากวันที่ลงบันทึกในเนื้อหาส่วนท้ายเรื่องว่า เดือน 6 ปีเท็งเงียว ที่ 3 (ค.ศ. 940) ทำให้สันนิษฐานได้ว่า อาจเขียนขึ้นหลังจากมะซะกะโดะเสียชีวิต 4 เดือน อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการที่พิจารณาเนื้อหาใน “ความเป็นไปของมะซะกะโดะในปรโลก” ที่กล่าวว่า “ในรอบ 93 ปี วิญญาณมะซะกะโดะได้หยุดพักจากการถูกทรมานในนรก” และวิเคราะห์ว่า ผลงานนี้อาจถูกประพันธ์ขึ้นหลังจากมะซะกะโดะเสียชีวิตไปแล้ว 93 ปี หรือ ช่วงต้นศตวรรษที่ 11

[3] ในเนื้อเรื่องมีบทบรรยายเหตุการณ์ที่ละเอียดชัดเจนทำให้สันนิษฐานได้ว่า ผู้เขียนอาจเป็นผู้ที่มีถิ่นฐานในแถบตะวันออก และอาจมีขุนนางในเมืองหลวงเขียนเนื้อหาเพิ่มเติมลงไป นอกจากนี้ หากพิจารณาจากเนื้อหาคำสอนในพุทธศาสนา หรือเรื่องเล่าของจีนที่ปรากฏอยู่หลายแห่งในเนื้อเรื่อง ก็ยังอาจสันนิษฐานได้อีกว่า ผู้เขียนอาจเป็นพระหรือผู้มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ

รวมไปถึงความขัดแย้งกับราชสำนักไว้อย่างละเอียด นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงภัยของสงครามที่สร้างความเสียหายให้แก่บ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพจิตใจของผู้คนที่ได้รับผลพวงจากสงคราม ในตอนท้ายเรื่องผู้เขียนยังได้ยกคำสั่งเสียของวิญญาณมะซะกะโดะจากปรโลก ซึ่งในเนื้อหาแสดงถึงความมุ่งหวังให้ผลบุญช่วยให้วิญญาณพ้นจากความทุกข์ทรมานในนรก รวมทั้งความปรารถนาให้ลูกหลานของตนไม่ก่อสงครามฆ่าฟันกันอีก

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้แปลเรื่องราวของมะซะกะโดะจากนิยายสงครามเรื่อง “โฌมงกิ” ตามเนื้อหาในต้นฉบับ “นะโงะยะฉิมปุกุจิโฮโฌอินโส” (名古屋真福寺宝生院蔵) ซึ่งสำนักพิมพ์โฌงะกุกัน (小学館) ของญี่ปุ่นได้ตีพิมพ์ไว้เมื่อ ค.ศ. 2002 ข้อความส่วนที่ผู้คัดลอกวรรณกรรมเขียนแทรกในเนื้อหา (割注) ผู้เขียนได้คัดเลือกเฉพาะส่วนที่มีเนื้อหาสำคัญและแปลไว้ในส่วนเชิงอรรถ โดยใส่สัญลักษณ์ * กำกับ นอกจากนี้ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถติดตามเนื้อเรื่องได้ง่ายขึ้น ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาเป็น 3 ตอน และตั้งชื่อตอนว่า 1. รอยบาดหมางในตระกูล 2. ความขัดแย้งกับราชสำนัก 3. วิญญาณมะซะกะโดะในปรโลก พร้อมทั้งได้แทรกแผนผังตัวละคร และประวัติของตัวละครที่มีบทบาทสำคัญไว้ที่ภาคผนวก นอกจากบทแปลในเรื่อง “โฌมงกิ” แล้ว ผู้เขียนยังได้วิเคราะห์ภาพลักษณ์ของมะซะกะโดะ โดยศึกษาผ่านแง่มุมต่าง ๆ ที่สะท้อนจากเนื้อเรื่อง ได้แก่ รูปแบบการทำสงคราม อำนาจแห่งเทพ วิญญาณของมะซะกะโดะ รวมทั้ง ยังได้หยิบยกตำนานของมะซะกะโดะที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องอื่น เพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพลักษณ์ของมะซะกะโดะในแง่มุมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ระบบถอดภาษาญี่ปุ่น

หนังสือเล่มนี้ใช้ระบบถอดอักษรภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นผลงานวิจัยใน พ.ศ. 2530 ของอาจารย์สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ได้แก่ ผศ.สุชาดา สัตยพงศ์, ผศ.เสาวลักษณ์ สุริยะวงศ์ไพศาล (ปัจจุบันคือ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สิริมนพร สุริยะวงศ์ไพศาล) อาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์คือ ผศ. ดร.สุดาพร ลักษณียนาวิน และอาจารย์ภาควิชา

ภาษาไทย คือ ผศ.ดุษฎีพร ชำนิโรคศานต์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำหนดการถอดอักษรภาษาญี่ปุ่นที่เขียนด้วยอักษรโรมันเป็นอักษรไทยขออธิบายโดยสังเขปดังนี้

สระ	
อักษรโรมะจิ (สระเสียงสั้น, สระเสียงยาว)	**อักษรไทย**
a, ā	อะ,อา
i, ī	อิ, อี
u, ū	อุ, อู
e, ē	เอะ, เอ
o, ō	โอะ, โอ
-ya, -yā	เอียะ, เอีย
-yu, -yū	อิว, อีว
-yo, -yō	เอียว, เอียว

พยัญชนะ	
อักษรโรมะจิ	**อักษรไทย**
p เมื่อเกิดต้นคำ	พ
เมื่อเกิดที่อื่น ๆ	ป
b	บ
m	ม
f	ฟ
w	ว

พยัญชนะ	
อักษรโรมะจิ	**อักษรไทย**
t เมื่อเกิดต้นคำ เมื่อเกิดที่อื่น ๆ	ท ต
*ts	ท์ซ
ch	ช
d	ด
n	น
n (ที่เป็นพยัญชนะก่อพยางค์ทำหน้าที่คล้ายตัวสะกด) เมื่อเกิดหน้า p b m เมื่อเกิดหน้า k g w เมื่อเกิดที่อื่น ๆ	 ม ง น
n’ (ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด และตามด้วยสระ)	น
s	ซ
*sh	ฌ
*z	ส
j	จ
r	ร
y	ย
k เมื่อเกิดต้นคำ เมื่อเกิดที่อื่น ๆ	ค ก
g เมื่อเกิดต้นคำ เมื่อเกิดที่อื่น ๆ	ก ง
h	ฮ

(* แสดงถึงเสียงที่ผู้อ่านทั่วไปไม่คุ้นเคยนัก)

ทั้งนี้คำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายแล้ว จะใช้ตัวสะกดตามความนิยมเช่นเดิม เช่น เกียวโต เฮอัน เอโดะ เป็นต้น

1

บทแปลเรื่อง “โฌมงกิ”

ตอนที่ 1 รอยบาดหมางในตระกูล

【1】 ปฐมบท

จากที่ได้ยินได้ฟังมา ว่ากันว่า นักรบนามว่า “มะซะกะโดะ” (将門) เป็นผู้สืบเชื้อสายมาจาก “จักรพรรดิอะเมะกุนิโอะฌิฮะรุกิอะเมะโนะฌิตะฌิโระฌิเมะซุคะฌิวะบะระ” (天国押撥御宇柏原天皇)[1] เป็นรุ่นที่ 5 และเป็นหลานของเจ้าชายทะกะโมะชิ (高望王) พระราชปนัดดาแห่งองค์จักรพรรดิคะฌิวะบะระ

บิดาของเขาคือ ทะอิระ โนะ โยะฌิโมะชิ (平良持) แม่ทัพซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาดูแลความสงบในเมืองมุท์ซุ นอกจากนี้ ทะอิระ โนะ โยะฌิกะเนะ (平良兼) ซึ่งดำรงตำแหน่งสุเกะ[2] แห่งเมืองฌิโมะอุซะ ยังมีศักดิ์เป็นลุงของเขาด้วย

ทว่า ในช่วงปีเอ็นโชที่ 9 (ค.ศ. 931) ที่ผ่านมา โยะฌิกะเนะเกิดผิดใจกับมะซะกะโดะด้วยเรื่องเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับบุตรสาว จนกลายเป็นรอยบาดหมาง

---

[1] “คะฌิวะบะระ” เป็นอีกพระนามหนึ่งของจักรพรรดิคัมมุ (桓武天皇) ทั้งนี้ ที่มาของคำขึ้นต้นพระนามว่า “อะเมะกุนิโอะฌิฮะรุกิอะเมะโนะฌิตะฌิโระฌิเมะซุ” ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด จักรพรรดิคัมมุทรงครองราชย์ระหว่าง ค.ศ. 781-806 แผนผังตระกูลของมะซะกะโดะ ดูอ้างอิงได้จากภาคผนวก

[2] ตำแหน่งข้าราชการที่บริหารงานในท้องถิ่น เรียงจากลำดับสูงไปต่ำได้ดังนี้ 1. โคะกุฌิ หรือ ผู้ว่าการเมือง (国司・守) ในกรณีที่ตำแหน่งนี้ว่างลง และราชสำนักยังไม่ส่งโคะกุฌิคนใหม่มาประจำตำแหน่ง จะมีผู้ทำหน้าที่แทน เรียกว่า “กนโนะกะมิ” (権守) 2. ซุเกะ (介) 3. โจ (掾) แบ่งเป็นตำแหน่งย่อย คือ ดะอิโจ (大掾) และ โฌโจ (小掾) 4. ซะกัน (目) นอกจากนี้ยังมีตำแหน่ง กุนจิ หรือ ผู้ว่าการเขต (郡司) ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ที่มีอำนาจในท้องถิ่นนั้น ๆ มักได้รับเลือกให้ขึ้นดำรงตำแหน่ง

ระหว่างผู้เป็นลุงกับหลาน หรือจะกล่าวว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างพ่อตากับลูกเขย ก็ไม่ผิดนัก

【2】พวกของทะซุกุถูกมะซะกะโดะโจมตีกลับ

พวก อุระ โนะโมะโตะ □[3] และ พวกทะซุกุ เข้าวางกำลังซุ่มโจมตี มะซะกะโดะ

ขณะที่มะซะกะโดะเฝ้าจับตาดูท่าทีของข้าศึกจากฐานทัพที่อยู่ไกลออกไป ทันใดนั้นมะซะกะโดะก็เห็นกองทัพข้าศึกต่างหันหน้าไปทางธงชัยอันศักดิ์สิทธิ์ที่ชักขึ้นสูงตระหง่าน เหล่านักรบโบกสะบัดธงพลางตีฆ้องศึก[4]

ณ เวลานั้น มะซะกะโดะใจหนึ่งก็อยากถอยทัพ แต่ก็ไม่อาจทำได้ ใจหนึ่งก็อยากบุกฝ่าไปให้ได้ แต่ก็รู้ว่าคงไม่มีหวัง

มะซะกะโดะรวบรวมความกล้า และปลุกขวัญกำลังใจเหล่านักรบ จนในที่สุดสงครามแลกคมดาบก็เปิดฉากขึ้น

โชคเข้าข้างให้มะซะกะโดะอยู่ในทิศเหนือลม กระแสลมจึงพัดหอบเอาลูกธนูพุ่งเข้าเป้าดังใจหมาย

พวกของทะซุกุต่อสู้อย่างสุดกำลัง แต่ก็ต้องตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในที่สุด สงครามครั้งนั้นมีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ในขณะที่ผู้รอดชีวิตมีเพียงน้อยนิด

ต่อมาในวันที่ 4 นั้นเอง มะซะกะโดะก็บุกไปเผาบ้านเรือนของฝ่ายศัตรู จนราบเป็นหน้ากลอง ไม่ว่าจะเป็นแถวโนะโมะโตะ อิฌิดะ โองุฌิ โทะริกิ หรือแม้แต่ที่พักหลังเล็กหลังน้อยของนักรบกองหนุนก็มอดไหม้ไม่มีเหลือ

---

[3] □ คือ ส่วนที่ประโยคขาดหายไป คำว่า “อุระ” สันนิษฐานว่าอาจเป็นชื่อบุตรชายของมินะโมะโตะ โนะ มะโมะรุ ส่วนคำว่า “โนะโมะโตะ” เป็นชื่อสถานที่

[4] * ธงชัยอันศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งที่ใช้ในสงคราม ทำจากหนังและขนสัตว์ ส่วนฆ้องหมายถึง กลองรบ โดยทั่วไปจะเรียกว่า “ฟุริทซึสุมิ” (振り鼓)

คนที่หลบอยู่ในบ้านต่างก็โดนไฟคลอก ควันไฟเข้าปกคลุมจนไม่รู้จะหนีไปทางใด

บางคนหนีฝ่ากองเพลิงออกมาได้ แต่พอเห็นศัตรูยิงธนูเข้าใส่ ก็วิ่งหนีกลับเข้าไปในกองเพลิงพลางส่งเสียงกรีดร้องระงม

□ [5] ทรัพย์สินที่เก็บสะสมมาเนิ่นนานมอดไหม้ไปในพริบตา

กองทัพของมะชะกะโดะยังบุกไปเผาบ้านเรือนของนักรบที่เกณฑ์มาจากเขตท์ชุกุบะ มะกะเบะ นีบะริ อีกกว่าห้าร้อยหลังคาเรือนจนวอดวายไม่มีเหลือ

ช่างน่าสลดใจ ไม่ว่าจะชายหรือหญิงต่างถูกไฟคลอกดำเป็นตอตะโก ทรัพย์สินมีค่าถูกรื้อขโมยจนกระจัดกระจายไปคนละทิศละทาง

อย่างนี้นี่เองหรือ ที่เขาว่ากันว่าในไตรภูมิอันเต็มไปด้วยความทุกข์และกิเลสประหนึ่งบ้านที่ถูกเพลิงลุกไหม้ (三界火宅)[6] ไม่มีสิ่งใดคงทนถาวร บังเกิดขึ้นมาแล้วก็จากไปเช่นเดียวกับทรัพย์สมบัติที่จะมีผู้ครอบครอง 5 คน[7]

ณ วันนั้น เปลวเพลิงดังกึกก้องประลองกับเสียงฟ้าคำราม

ณ ขณะนั้น ควันไฟสีดำเข้าปกคลุมท้องฟ้าหมายจะประหัตประหารหมู่เมฆ

ศาลแห่งเทพภูเขาถูกกลุ่มควันปกคลุม ราวกับซ่อนกายหายไปอยู่หลังหินผา

บ้านเรือนผู้คนแหลกลาญ เฉกเช่นขี้เถ้าที่ปลิวหายไปกับสายลม

ทั้งพวกขุนนางของรัฐ และชาวบ้านมองสภาพรอบตัวพลางส่งเสียงร้องไห้อย่างทุกข์ระทม ญาติพี่น้องคนรู้จักไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกลเมื่อได้ยินข่าวก็ได้แต่เศร้าสลดใจ

---

[5] □ คือส่วนที่ประโยคขาดหายไป

[6] สำนวนเปรียบเทียบ การเวียนว่ายตายเกิดในไตรภูมิ ได้แก่ กามภูมิ รูปภูมิ และ อรูปภูมิ กับบ้านที่ถูกเพลิงลุกไหม้ ปรากฏในคัมภีร์สัทธรรมปุณฑริกสูตร (『法華経』)

[7] สำนวนว่า “สมบัติจะมีผู้ครอบครอง 5 คน” ไม่ปรากฏความหมายที่แน่ชัด อย่างไรก็ตาม จากบริบทอาจตีความได้ว่า ทรัพย์สมบัติไม่มีผู้ใดถือครองได้ตลอดไป กล่าวคือ การชี้ถึงความเป็นอนิจจังของสรรพสิ่ง